

Адреса для листування: а/с 316, м. Львів, 79000, Україна. Адреса: вул. Івана Франка, 9, оф. 1а, м. Львів, 79005.
Тел./факс: +(38) 032-225-76-82. Тел. +(38) 032-243-38-88. Електронна скринька: epi@mail.lviv.ua. Веб-сайт: <http://epi.org.ua>.

**Міністерство захисту
довкілля та
природних ресурсів**

01648, м. Київ, вул. Митрополита
Василя Липківського, 35
Електронна пошта: info@mepr.gov.ua

***Зауваження та пропозиції до Концептуальної записки, що визначає сферу
відступів від правил оцінки впливу на довкілля (ОВД) та стратегічної екологічної
оцінки (CEO)***

Міжнародна благодійна організація «Екологія-Право-Людина» ознайомилась з Концептуальною запискою, що визначає сферу відступів від правил оцінки впливу на довкілля (ОВД) та стратегічної екологічної оцінки (CEO), і надає такі зауваження, коментарі та пропозиції в частині, що стосується відступів від правил ОВД під час реалізації експериментального проекту «Будівництво Каховського гідровузла на р. Дніпро. Відбудова після руйнування Каховської ГЕС та забезпечення сталої роботи Дніпровської ГЕС у період відбудови» (надалі – проект, експериментальний проект):

1. Вважаємо, що Концептуальна записка не містить обґрунтованих підстав, які виправдовують відступ від правил оцінки впливу на довкілля, а фактично – скасування здійснення ОВД як такої під час реалізації експериментального проекту.

Так, виконання проекту здійснюється відповідно до «Порядку реалізації експериментального проекту “Будівництво Каховського гідровузла на р. Дніпро. Відбудова після руйнування Каховської ГЕС та забезпечення сталої роботи Дніпровської ГЕС у період відбудови» (надалі – Порядок) затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 730 від 18.07.2023 року (надалі – Постанова). Пунктом 6 вказаного Порядку передбачено, що проект реалізується двома етапами. Перший етап передбачає лише проектування конструктивів; другий - обстеження, демонтаж зруйнованих споруд та конструктивів Каховського гідровузла; розроблення проекту будівництва Каховської ГЕС; та власне саме будівництво. Другий етап розпочнеться після деокупації території розташування Каховської ГЕС. Водночас, визначити конкретні часові рамки виконання другого етапу неможливо.

З огляду на вказане, сумнівними видаються викладені у Концептуальній записці твердження про те, що відступ від правил ОВД зумовлений необхідністю оперативного запобігання наслідкам екологічної катастрофи спричиненої руйнуванням Каховської ГЕС. Зазначимо, що запобігання тим чи іншим наслідкам певної події видається можливим лише перед виникненням (настанням) самої події. Якщо ж подія вже трапилась, як це має місце із знищенням Каховської ГЕС, і негативні наслідки вже настали, то запобігти їм неможливо, можна лише намагатись їх мінімізувати. Більше того, сумнів викликає і твердження про оперативність, адже на перші два роки заплановано лише проектування відбудови, а безпосереднє здійснення самої відбудови – після звільнення окупованих територій, що може статися ще не скоро. В такій ситуації, на нашу думку, жодних підстав відмовлятися від проведення ОВД немає. Навпаки, враховуючи, що від катастрофи вже минув рік, і природа вище і нижче за течією стрімкими темпами адаптується до нових умов, при відбудові ГЕС

довкіллю України буде вчергове завдано значної шкоди, в першу чергу, у зв'язку із затопленням територій вище за течією, де зараз неочікувано швидко відновлюється екосистема Великого луку. ОВД, яка і покликана допомогти державі прийняти зважене рішення, яке балансує економічну і екологічну складові, вкрай необхідна в цій ситуації.

Враховуючи наведене, часозатратність та тривалість процедури здійснення ОВД не можуть слугувати виправданням для її скасування.

2. Врахуванню безсумнівно підлягає і той аспект, що Каховська ГЕС була спроектована і збудована понад шістдесят років тому. Зважаючи на це, станом на сьогодні чимало проектних рішень є технічно застарілими і зношеними, відтак відбудову доречно проводити із застосуванням інноваційних підходів. За вказаний період часу довкілля зазнало і досі зазнає значних змін. До прикладу, гідрологічні умови змінилася не в найкращий бік. В Україні постійно фіксують маловодність, а наслідки зміни клімату та необхідність адаптації до цих змін вже не підлягає обговоренню та складає серйозні ризики для здійснення господарської діяльності (ведення бізнесу), що залежить від водних ресурсів. Викладене зумовлює необхідність оцінки екологів та гідрологів щодо реалізації проекту. Тільки здійснення ОВД проекту дозволить максимально врахувати всі вищевказані аспекти і можливі (альтернативні) варіанти будівництва Каховської ГЕС.

3. Окрім цього зазначимо, що питання оцінки наслідків надзвичайної ситуації по Каховській ГЕС, про які згадується у Концептуальній записці покладене на спеціально утворену науково-експертну раду, що діє на підставі Наказу Міндовкілля від 29.06.2023 р. № 460 і не може ставитись в залежність від здійснення ОВД. Здійснення ОВД є окремим процесом, який ініціюється Замовником проекту, що планується до реалізації.

4. Пунктом 7 вищевказаного Порядку передбачено, що реалізація експериментального проекту здійснюється без оцінки впливу на довкілля. Така норма є порушенням міжнародного законодавства (Оргуської Конвенції, Директив 2001/42/ЄС, 2011/92 ЄС тощо) імplementованого в національне законодавство України. Зокрема, пунктом 15 Директиви 2001/42/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 27 червня 2001 року «Про оцінку впливу на стан довкілля окремих проектів та програм» передбачено, що для забезпечення більшої прозорості в прийнятті рішень і з метою гарантування, що інформація про оцінку стану довкілля є повною та надійною, слід надати компетентним органам необхідні повноваження в цій сфері, консультиватися з громадою під час оцінювання проектів та програм, а також виділити достатній час на виконання завдання, враховуючи час на наради та висловлення точок зору. Звіт про стан довкілля, точка зору компетентних органів та громади, а також результати всіх транскордонних нарад повинні братися до уваги під час підготовки проекту чи програми та перед їхнім ухваленням або поданням на проходження законодавчої процедури (пункт 17 Директиви). Держави-члени повинні гарантувати, що після затвердження проекту чи програми компетентні органи та громада будуть проінформовані про це і отримують необхідні дані (пункт 18 Директиви).

5. Зазначимо, що станом на дату подання цих зауважень та пропозицій у громадськості фактично відсутня можливість ознайомитись із самим проектом (єдиним документом де викладений проект). Проект не розміщений на офіційних інформаційних ресурсах його замовників чи розробників. У відповідь на наш запит щодо можливості ознайомитись із проектом та станом його реалізації Міністерство економіки України, як координатор проекту, повідомило, що станом на 22.05.2023 у міністерство не надходило інформації від Замовника проекту щодо стану реалізації проекту.

6. Наш запит було переадресовано до ПрАТ «Укргідроенерго», як замовника проекту і розпорядника інформації. Водночас замовник проекту відмовив у наданні інформації посилаючись на постанову НКРЕП від 26.03.2022 р. № 349 «Щодо захисту інформації, яка в умовах воєнного стану може бути віднесена до інформації з обмеженим доступом, у тому числі щодо об'єктів критичної інфраструктури». З огляду на викладене, на даний час у громадськості відсутня можливість ознайомитись з проектом, надати своє бачення і пропозиції. Водночас реалізація у такого масштабного, комплексного та стратегічного проекту не може здійснюватися без врахування думки громадськості з наведених вище підстав.

Враховуючи викладене, в частині, що стосується відступу від правил ОВД і СЕО, по реалізації експериментального проекту по будівництву Каховської ГЕС пропонуємо:

1. Ініціювати внесення змін до «Порядку реалізації експериментального проекту “Будівництво Каховського гідровузла на р. Дніпро. Відбудова після руйнування Каховської ГЕС та забезпечення сталої роботи Дніпровської ГЕС у період відбудови» затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 18 липня 2023 року № 730, якими виключити з пункту 7 Порядку слова: «проведення оцінки впливу на довкілля».
2. Створити робочу групу з залученням науковців, експертів та громадськості для вивчення питання відновлення Каховської ГЕС та напрацювання відповідних рішень щодо реалізації проекту.
3. Звернутися до ініціаторів експериментального проекту із листом, у якому викласти позицію Міндовкілля про відсутність законних підстав відступати від правил ОВД у цьому випадку та порушення зазначеним рішенням КМУ міжнародних та євроінтеграційних зобов'язань України за Угодою про асоціацію із ЄС та Організацією Конвенцією.

Відповідь щодо розгляду зауважень та пропозицій просимо надати у встановлений законодавством строк та надіслати на електронну адресу office@epl.org.ua.

**З повагою,
виконавчий директор
МБО «Екологія – Право - Людина»**

Олена Кравченко

Виконавці:
Ю. Францішкевич
Є. Алексеєва